

FRANZERL/*Aardvork*

Lesmap

Beste leerkracht,

Fijn dat u met uw kinderen komt kijken naar de voorstelling Franzerl over het leven en werk van de componist Franz Schubert. Om u te helpen om deze theatrale en muzikale ervaring voor de kinderen te kaderen, ontwikkelden we deze lesmap. U vindt er lesactiviteiten die u kan doen voor de voorstelling, activiteiten voor na de voorstelling en extra achtergrond over de thema's in de voorstelling, de componist Schubert, zijn leven, zijn tijd en zijn muziek.

We hopen daarmee u en de kinderen een fijne theater- en muziekervaring te mogen bezorgen.

Als u input of feedback hebt bij de voorstelling en/of de lesmap, dan horen wij dat zeer graag! Mail gerust naar koenboesman@gmail.com.

Tot binnenkort!

Pieter, Elisabeth en Koen
Aardvork

Voor de voorstelling

1 - Kijken naar theater

Gaat u voor het eerst met de kinderen naar het theater? Dan is het belangrijk om de ervaring op voorhand te kaderen en te duiden. Enkele belangrijke handvaten, die u aan de kinderen kan meegeven:

- Een theatervoorstelling is 'live': de spelers creëren de voorstelling telkens weer in levende lijve voor het publiek. Dat betekent dat het publiek een belangrijke functie heeft. Je hebt invloed op de voorstelling en dus op je eigen kijkplezier. Ben je aandachtig en nieuwsgierig en leef je mee met het verhaal, dan krijg je een fijnere voorstelling. Ben je roemoerig en volg je niet zo goed, dan kunnen de spelers minder goed toneel spelen en wordt de voorstelling ook minder sterk.
- Je mag als kijker mee leven en dus reageren op de voorstelling. Je mag bijvoorbeeld lachen als het grappig is of verschieten, maar probeer daarna je aandacht weer op de voorstelling te richten. Als je praat met je buurman, dan leid je de aandacht van de andere kijkers én van de toneelspelers af.
- Misschien is er soms iets wat je niet meteen begrijpt of waar je vragen bij hebt. Dat is geen probleem! Maar hou je vraag nog even bij! Wie weet wordt het straks wel duidelijk of anders kan je je vragen zeker nog stellen na de voorstelling.

2 - Voorgesprek

Vraag even na bij de kinderen of volgende begrippen hen iets zeggen. Geef wat duiding en zo nodig enkele **luistervoorbeelden**:

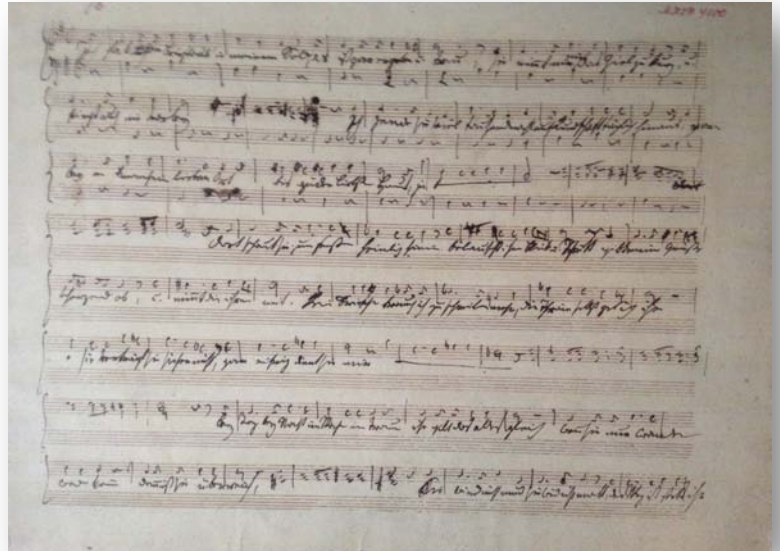
- Klassieke muziek:
 - o Wie kent dat 'klassieke muziek' ?
 - o Wat betekent dat begrip voor jou?
 - o Zou je dat leuke muziek vinden of niet?
 - o **Luistervoorbeeld**: <https://www.youtube.com/watch?v=JpXlliAn2I>
- Wie is wie: Componist:
 - o Wie weet wat een componist voor iets is?
 - o Waar houdt een componist zich mee bezig?
 - o Is het moeilijk om een componist te zijn?
 - o **Luister- en kijkvoorbeeld (de kinderen zien de noten bij de muziek)**: <https://www.youtube.com/watch?v=bRjKo0QEIul&list=PLWe7qI3fRA0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P&index=1&t=67s>
- Wie is wie: Dirigent:
 - o Wie weet wat een dirigent uitvoert bij een muzikaal optreden?
 - o Hij speelt zelf geen instrument, is hij dan eigenlijk wel belangrijk?
 - o Waarom? Waar zorgt de dirigent voor?
 - o **Kijkvoorbeeld**: <https://www.youtube.com/watch?v=BE3RSWE1sAc>

- Toonsoorten:

- Wist je dat er verschillende soorten zangers en zangeressen zijn?
- Hoe zou je die van elkaar kunnen onderscheiden? Juist: van hoog tot laag.
- Wie weet wat hoog en laag is:
 - Tenor, Alt, Sopraan, Bas
 - De juiste volgorde is (van laag naar hoog): Bas, Tenor, Alt, Sopraan
 - Alt en sopraan zijn meestal vrouwen, tenor en bas meestal mannen.

- Weetje: ook een man kan sopraan zingen. Dat heet dan “contratenor”.
Pieter, die deze voorstelling zingt en speelt wisselt tussen zijn ‘contratenor-stem’ (heel hoog) en zijn tenor-stem ook wel borststem.

U kan enkele liederen uit de voorstelling op voorhand met de kinderen beluisteren. Op die manier zal de muziek hen al bekend in de oren klinken. Het is niet per se nodig om de muziek te bespreken, al kan het wel fijn zijn om de kinderen hun eerste reacties en ideeën te vragen bij de muziek.

In deze playlist vindt u alle muziek uit de voorstelling:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLWe7qI3fRAAd0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P>

U kan eventueel ook al wat info meegeven over Franz Schubert, al is dat niet per se nodig om de voorstelling te kunnen volgen (zie hieronder).

3 - Componeren met kinderen¹

Muzische workshop MUZIEK

Iedereen kan componeren! Iedereen heeft een muzikaal aanvoelen en alle kinderen zijn creatief als we hen de ruimte geven en hen helpen om de drempels over te stappen. Met deze muzische workshop kan u de kinderen in de klas op voorhand zelf muziek laten maken zoals Schubert.

MUZISCH DNA

Doelstelling: De kinderen kunnen een eigen lied componeren op een bestaande tekst.

iNspiratiebron: Schubert

Aanpak: Zingen

Materiaal: Geen

Ruimte: Bijvoorkeur een open ruimte (stoelen en banken aan de kant of in de turnzaal bijvoorbeeld)

STAP 1 – Activeren

Voor kinderen is zelf klank maken vaak een drempel. Met deze speelse oefening kan u kinderen helpen om over die drempel te stappen:

De Echoput

Maak met de kinderen een grote kring. De linkervoet staat naar binnen, de rechervoet naar buiten. Zet samen een beweging in gang: naar binnen en naar buiten. Als de beweging gelijk is, dan kondigt u aan dat u een geluid gaat maken bij het naar binnen gaan. U gooit met andere woorden een geluid 'in de put'. De kinderen spelen daarna de echo. Dat wil zeggen dat ze uw geluid nadoen de volgende keer als ze naar binnen bewegen. Begin met herkenbare geluiden zoals:

- 'hallo'
- 'oeps'
- 'haba haba'
- ...

Kies soms voor hoog, soms voor midden en soms voor laag. Daag de kinderen uit om steeds vreemdere geluiden te maken. Als dat goed gaat, kan u kiezen voor onbestaande klanken, willekeurige tonen en korte muzikale riedeltjes op 'lalala', 'papapa', enzovoort.

STAP 2 - Experimenteren

De klankbal

Voorzie een kleine bal. Toon dat deze bal de toonhoogte bepaalt. Als u hem hoog houdt, maakt u een hoge klank, als u hem laag houdt, maakt u een lage klank. Doe dit voor. Nu steekt u met de bal over op een bepaalde hoogte en maakt voortdurend een bijhorende klank. Halverwege de kring verandert u de hoogte en de klank. Aan de andere kant geeft u de bal door aan een kind. Dat kind neemt nu de bal én de klank over. U neemt zijn of

¹ Voor de muzische activiteiten volgen we de structuur van de Muzische methode 'Periscoop' van uitgeverij Averbode. Meer info op www.uitgeverijaverbode.be/periscoop

haar plaats en. Het kind steekt nu over en doet nu hetzelfde. Zo gaat de bal een tijdje over en weer. De kinderen kunnen experimenteren met verschillende tonen.

UITBREIDING

Gaat het vlot? Daag de kinderen dan uit om meerdere keren van toon te veranderen tijdens het oversteken.

UITBREIDING 2

De bal kan nu ook 'stuiteren'. Doe dit eerst voor: hij beweegt een tiental centimeter op en neer terwijl u oversteekt. De klank is nu niet meer continue, maar in brokjes: a – a – a – a - ... Als de bal snel stuitert, krijgen we snelle brokjes, als hij traag stuitert ... trage. Dit wordt uiteraard gecombineerd met de toonhoogte.

Daag de kinderen uit om te experimenteren met verschillende klanken (e-a-u-oe-ie-...), met verschillende toonhoogtes en met een continue of in stukjes opgedeelde klank.

U kan de kinderen na deze oefening mee geven dat ze eigenlijk al zelf muziek aan het verzinnen zijn. Misschien is er per toeval al een mooi lied ontstaan?

STAP 3 – Repeteren

Kies op voorhand enkele gedichten die u leuk vindt om mee te werken. Kies bij voorkeur korte gedichten. Zorg voor evenveel afdrukken als er kinderen in de klas zijn. U kan de kinderen ook zelf gedichten laten kiezen of meebrengen.

Deel de gedichten uit. Laat de kinderen rond wandelen in de ruimte. Ze lezen luidop het gedicht. Geef ze even tijd om het gedicht te ontdekken en begrijpen. Na een tijdje laat u de kinderen hun gedicht ruilen met iemand die een ander gedicht heeft. Later ruilen ze nog een keer.

Ze kiezen nu per drie één tekstje uit dat ze leuk vinden. Ze gaan bij elkaar staan en lezen ombeurt het gedicht. Eén van de andere kinderen is de dirigent. De derde kijkt en luistert. De dirigent kan van alles aangeven:

- hand omhoog / omlaag = de toon gaat omhoog of omlaag
- draaien met de hand = versnellen
- hand op en neer bewegen = vertragen
- hand plat opsteken = stop
- hand vooruit steken = terug beginnen

Zo ontstaan er vanzelf allerlei muzikale mogelijkheden. Laat de kinderen af en toe doorschuiven, zodat ze allemaal eens gezongsproken hebben en allemaal een keer gedirigeerd.

Laat de kinderen tot slot samen een melodie afspreken voor hun gedicht.

STAP 4 – Presenteren

De groepjes laten hun gedicht horen in hun eigen muzikale versie.

Luister daarna ook naar het lied 'Auf dem Flusse' van Schubert:

https://www.youtube.com/watch?v=pb9kcWJdPu4&list=PLWe7qI3fRAd15PF_lGI7Bi8Z4WbDlx8J3&index=10

Dit lied wordt ook gezongen in de voorstelling, het is dus een grote meerwaarde als de kinderen het al eens gehoord hebben.

Geef de tekst mee aan de kinderen (zie bijlage 1).

Begrijpen ze het verhaal? Reconstrueer samen met de kinderen wat er verteld wordt.

Kunnen ze horen hoe de tekst in muziek is omgezet?

Kunnen ze horen welke sfeer de componist probeert op te roepen?

Meer muziek in de klas?

Wil u meer met muziek aan de slag in de klas? We raden u deze bronnen aan:

- **Periscoop** – Muzische methode van Averbode heeft veel aandacht voor zingen en zelf muziek maken – www.periscoop.be
- U kan een **muziekworkshop** naar de klas halen via één van de kunsteducatieve organisaties: Das Kunst (www.daskunst.be), Mooss (www.mooss.org), Artforum (www.artforum-vzw.be), De Veerman (www.deveerman.be), enzovoort.

Na de voorstelling

1 - Nagesprek

Na de voorstelling is het zinvol om een nagesprek te houden met de kinderen in de klas. Hier zijn richtvragen die u voor dit nagesprek kan gebruiken:

STAP 1 – spontane reacties

Laat de kinderen in de eerste plaats spontaan hun ideeën en gevoelens uiten, gebruik daarvoor vragen zoals:

- Wat is je bijgebleven van het verhaal? Wie kan het in een paar zinnen navertellen?
- Wat heb je beleefd in de voorstelling? Heb je bepaalde gevoelens gehad?
- Wat heeft de muziek je gedaan? Vond je het mooie muziek? Had je al eerder naar zulke muziek geluisterd?
- Wat heb je onthouden over de figuur van Schubert? Wat houdt hem bezig? Waarom schrijft hij muziek?

STAP 2 – gerichte vragen & duiding

Stel daarna vragen die de kinderen aanknopingspunten geven om de voorstelling diepgaander te begrijpen, zoals:

- Wat deed Schubert in het leven?
- Wat doet een componist?
- Is het makkelijk om een componist te zijn en muziek te maken?
- Zou je zelf een componist willen worden later?
- Waarom wel of niet?
- Wat is jouw droom om later te worden?
- Is je idee over componisten en/of kunstenaars veranderd door de voorstelling?

STAP 3 – actieve verwerking

Hieronder vindt u enkele muzische activiteiten, waarmee u de voorstelling in de klas op een actieve manier kan verwerken:

2 - Spelen met papier

Muzische workshop DRAMA

In de voorstelling krijgt papier een centrale functie. Vanuit het notenpapier ontstaan vormen, figuren en beelden. Papier blijft geen papier, maar kan van alles worden. De kinderen kunnen dit zelf uitproberen met deze workshop.

MUZISCH DNA

Doelstelling: De leerlingen kunnen een eigen personage ontwerpen

iNspiratie: Papier

Aanpak: Improvisatie

STAP 1 – Activeren

Voor deze activiteit hebben de kinderen een papieren figuur nodig. Bij wijze van opwarming kan u deze figuur met hen maken. Geef de kinderen een zestal vellen (oud) papier en een paar stukken papierplakband. Van de vellen papier maken ze ruwe worsten. Hiermee creëren ze een eenvoudige figuur:

- één worst wordt een cirkel en zo het hoofd
- één worst wordt het lijf (aan het hoofd plakken)
- twee worsten wordt de benen (plakken onderaan het lijf)
- twee worsten wordt de armen (in de helft aan het lijf plakken)

Het is niet de bedoeling dat ze de figuur helemaal mooi afwerken, het is vooral om mee te spelen!

Nadat ze hun figuur hebben gemaakt nemen alle kinderen plaats in een kring. Geef hen de opdracht om hun figuur in een willekeurige houding te plooiën. Daarna geven ze hun figuur door naar de persoon links van hen. Die mag één iets aan de houding veranderen. Geef de figuur op die manier een paar keer door.

STAP 2 – Experimenteren

Laat de kinderen groepjes van 2 maken. Eén van de twee heeft zijn figuur vast, de andere niet. Vertel dat je een toverspreuk kent waardoor deze figuren mensen kunnen beïnvloeden. Dan zal een betoverde mens vanzelf de houding van de figuur overnemen. Spreek dan de toverspreuk uit! Laat de kinderen dit uitproberen: diegene met de figuur maakt met de figuur vormen, het andere kind neemt deze vorm telkens over. Laat ze na een tijdje wisselen.

Daarna zetten de kinderen voor zichzelf hun eigen figuur in een bepaalde vorm ergens in de ruimte.

Laat de kinderen rond lopen in de tentoonstelling van figuren. Vraag ze om tijd te nemen om zich bij elke figuur af te vragen:

- Wie zou dit kunnen zijn? Heeft hij of zij een naam? Een beroep?
- Waarom heeft hij of zij deze houding?

- Wat denkt hij? Wat voelt hij?
- Moest deze figuur één zin zeggen, wat zou dat dan zijn?

Nu kiezen ze één van de figuren uit (niet die van henzelf). Ze proberen die houding over te nemen. Gelukt? Dan blijft de helft van de groep in die houding (duid ze even aan). De andere helft mag even rond wandelen en kijken naar alle figuren.

Voeg een extra opdracht toe voor de figuren:

- Als één van de kijkers een centje naar hen gooit, dan komen ze voor 3 seconden tot leven. Ze bewegen even om dan terug te bevriezen in hun houding.

Na een tijdje wisselen de kinderen van rol. De andere helft wordt bezoeker en de eerste helft wordt beeld.

Voeg een extra opdracht toe voor de figuren:

- Als één van de kijkers een centje naar hen gooit, dan komen ze voor 5 seconden tot leven én ze zeggen 1 zin.

STAP 3 – Repeteren

Maak groepjes van 4 kinderen. Samen geven ze hun vier figuren een houding. Ze mogen die zelf kiezen. Als ze de houding hebben gekozen en geoefend, dan vraagt u dat alle groepjes hun houding aannemen. Nu gooit u naar iedereen een centje. Elk groepje komt tot leven. Voor een 10-tal seconden gebeurt er iets en elke figuur mag één zin zeggen. Daarna bevriezen de figuren weer. Alle groepjes proberen dit tegelijk uit.

Geef de kinderen daarna even tijd om te overleggen en te repeteren.

STAP 4 – Presenteren

Tot slot laten ze hun scène zien:

- bevroren beelden
- tot leven komen
- allemaal één zin zeggen
- terug bevriezen

Achtergrond

Thema's in de voorstelling

In de voorstelling Franzerl worden verschillende thema's aangeraakt:

Klassieke muziek begrijpen

Klassieke muziek kan vaak ontoegankelijk en afstandelijk overkomen. Daardoor ervaren we klassieke muziek soms als saai. We kunnen de muziek namelijk niet lezen of begrijpen. Aan de hand van de zeer beeldende muziek van Franz Schubert probeert de voorstelling kinderen inzicht te geven hoe ze muziek kunnen 'lezen'. Dat werkt het makkelijkst als je muziek ervaart als een verhaal. Zeker de muziek van Schubert – maar ook van veel andere componisten – probeert iets te vertellen. Je kan proberen ontdekken welk verhaal de componist wil vertellen, maar je mag ook je eigen verhaal verzinnen bij de muziek.

IN DE KLAS

Laat de kinderen in de klas verschillende klassieke muziekstukken horen. Vertel ze bij de eerste muziekstukken zelf het verhaal. Geef ze telkens iets minder aanknopingspunten. Laat de kinderen steeds meer zelf verzinnen en aan elkaar vertellen welk verhaal ze gehoord hebben. Uiteindelijk verzinnen de kinderen volledig zelf een verhaal bij een instrumentaal muziekstuk. U kan gebruik maken van deze muziek:

Gretchen am Spinnrade

Kijk met de kinderen naar de partituur van Gretchen am Spinnrade (grote bijdrage in bijlage).

Valt hen iets op aan de vorm van de partituur? Waar doet hen dit aan denken?

Als je goed kijker, zie je in de begeleiding de vorm van een draaiend wiel:

inderdaad, het spinnenwiel uit de titel.

Luister nu met de kinderen naar de muziek. Kunnen ze die vorm ook in de muziek horen? Verandert hun idee?

Vertel nu kort waar het lied over gaat (zie verder). Luister dan nog eens met de kinderen. Kunnen ze de muziek nu beter begrijpen?

Als je het verhaal van de muziek niet kent, dan mag je altijd ook zelf een verhaal bedenken!

Een plek op de wereld

In zijn laatste uren vraagt Schubert aan zijn broer: "Verdien ik dan geen plaatsje op de aarde?". Vanuit deze vraag vertrekt de voorstelling: de zoektocht van elke mens naar een eigen plekje op deze aarde. Iedereen zoekt daar een antwoord op. De ene in het helpen van andere, de ander in het opzetten van een succesvol bedrijf of door het inspireren en

Gretchen am Spinnrade. 194
Aus Goethe's Faust.
Für eine Singstimme mit Begleitung des Pianoforte
componist von
FRANZ SCHUBERT.
Op. 2.
Meritz Reichsgrafen von Pries gewidmet.
19 October 1814.
Singstimme. "Nicht zu geschwind, d. = 77.
Pianoforte. *sempre ligato* Meine Ruh' ist hin, mein
Herr ist schwer, ich fin - de, ich fin - de sie
nim - mer sind, mir - mehr
Wo ich ihn nicht hab', ist mir das
*verpflichtiglich...Erasus schreit!!

begeesteren van jonge mensen. Schubert kiest voor de kunst, voor de muziek. Niet de meest evidente keuze, ook vandaag nog niet, maar een waardevolle en mooie keuze. We kiezen er bewust voor om de mooie, maar ook de minder mooie kanten van deze keuze te laten zien. Maar misschien roept Schubert in deze voorstelling wel het meest op om je hart te volgen, waar het je ook leidt en vooral om te allen tijde te blijven spelen. We hopen dat de voorstelling de kinderen ook begrip bijbrengt voor de niet zo makkelijke positie van kunstenaars, ook vandaag nog.

IN DE KLAS

U kan na de voorstelling een klasgesprek houden met de kinderen over dit onderwerp. Vertrek daarbij van het verhaal van de voorstelling: wat was Schubert zijn grote droom? Is dat een haalbare droom? Is hij geslaagd in zijn droom? Kan je er van dromen om kunstenaar te worden? Wat betekent dat? Waar droom je zelf van? Geef je je dromen op als de weg ernaar moeilijk wordt?

Interessant weetje: Schubert stierf zonder dat hij grote faam had verkregen en was op dat moment ook erg arm. Maar in de jaren na zijn dood werd hij snel zeer beroemd. Nu ligt hij naast Mozart en Beethoven in een praalgraf op het kerkhof van Wenen ...

Kom je kijken, papa?

Dit thema hoeft voor of na de voorstelling geen duiding. Schubert had een ingewikkelde verhouding met zijn vader. Zijn vader vond dat hij beter een 'gewone' job zou kiezen, bijvoorbeeld bij hem op de school. Schubert heeft dat geprobeerd, maar hij kon er niet in aarden. In de voorstelling stellen we dit thema centraal: de zoektocht van Schubert naar erkenning door zijn vader. Maar eigenlijk heeft hij die, alleen weet zijn vader niet zo goed hoe hij dat moet zeggen. Daarom eindigt de voorstelling hoopvol: in een virtuele en dromerige reunie tussen vader en zoon.

Korte Biografie van Franz Schubert

Kinderjaren

Franz Schubert werd in 1797 geboren in een dorpje vlakbij Wenen in Oostenrijk (toen nog deel van Duitsland). Dat is dus meer dan 200 jaar geleden. Zijn ouders kregen 14 kinderen, maar 10 kinderen stierven op jonge leeftijd. Ook Schubert zijn moeder stierf toen hij nog jong was. Zijn vader was schooldirecteur in een klein schooltje in het dorp. Er was één klaslokaal en er waren 170 leerlingen. Zij zaten met alle leeftijden door elkaar in 2 groepen in de klas. Op zijn 15e componeerde Schubert zijn eerste werken, onder andere muziek voor in de mis. Hij werd op slag verliefd op Therese Grob die de sopraansolo zong. Ze woonde in dezelfde buurt, maar Schubert kon niet met haar trouwen omdat hij niet genoeg geld verdiende om een gezin te onderhouden. Op zijn 16^e werd Schubert aangenomen aan een prestigieuze school in het centrum van Wenen. Daar kon hij zich verder specialiseren in zingen en muziek schrijven.

Volwassen jaren

Schubert werkte af en toe bij zijn vader als schoolmeester. Zo kon hij wat geld verdienen. Hij schreef intussen aan een razend tempo muziek: liederen en andere werken. Hij probeerde om van zijn muziek te leven, maar dat was niet gemakkelijk. Hij leefde op heel veel verschillende plekken. Vaak logeerde hij bij vrienden, bij zijn broer Ferdinand of bij zijn vader. Hij vergaarde wat bekendheid in Wenen, maar het was moeilijk om door te breken in heel Duitsland. Hij werd overschaduwd door de veel bekendere tijdgenoot Beethoven.

Levenseinde

Schubert was de laatste jaren van zijn jonge leven ziek. Hij leed aan een trage, maar slopende ziekte (typhus). Op het einde mocht hij logeren bij zijn broer Ferdinand in diens nieuwe huis. Daar werd hij echter snel zieker. Hij stierf op 31 jaar op 19 november 1828. Na zijn dood werd hij begraven naast zijn grote held Beethoven, zoals hij zelf ook had gevraagd. Na zijn overlijden werd Schubert al snel beroemd in heel Duitsland en later in de hele wereld. Zijn graf werd later verplaatst naar een eregraf tussen Beethoven en Mozart.

Muziek van Schubert

Schubert schreef in zijn korte leven bijna 1000 muziekstukken. Hij schreef sonates, concerten en missen, maar hij werd vooral bekend voor zijn liederen. Hij verhieft het genre van het lied tot een kunstvorm op zich en inspireerde daarmee generaties aan componisten. Hij gebruikte voor zijn liederen altijd bestaande gedichten en zocht naar de juiste klank in zang en piano.

Dit zijn enkele van de bekendste werken van Schubert:

Erlkönig

<https://www.youtube.com/watch?v=JS91p-vmSf0&index=2&list=PLWe7qI3fRA0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P>

Schubert zette dit gedicht van Goethe op muziek. Het gaat over een vader die met zijn ziek kind onderweg is naar een dokter. Hij maant zijn paard aan om sneller en sneller te gaan. Het kind spreekt ook: hij zegt: "papa, ik zie de elfenkoning, hij roept mij". De vader zegt dat het inbeelding is en raast door, maar als ze aankomen bij de dokter is zijn zoon gestorven.

Die Forelle

<https://www.youtube.com/watch?v=NF9DrUXowBo>

Veel van Schubert's liederen gaan over de natuur. Hij hield er van om lange wandelingen te maken en liet zich dan ook inspireren. Eén van zijn bekendste liederen gaat dan ook over de forel...

Gretchen am Spinnrade

<https://www.youtube.com/watch?v=d9ClvNQEc28>

Dit was Schuberts allereerste lied. Hij schreef het als hij 16 jaar was op basis van een gedicht van Goethe. Het is nog steeds één van zijn meest gekende en geliefde liederen. In het gedicht werkt het meisje (Gretchen uit het Faust-verhaal) op een spinnenwiel. Terwijl droomt ze van de jongen op wie ze verliefd is. Het meest bijzondere aan dit lied is dat je het draaien van het spinnenwiel echt hoort en zelfs ziet in de partituur.

Schubert schreef dit lied net op de moment waarop hij Therese Grob leerde kennen, zijn eerste grote liefde. Het is niet moeilijk om het verband te zien.

Fantasy in F

<https://www.youtube.com/watch?v=g2Q9HiiRtEc&index=3&list=PLWe7qI3fRA0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P>

Schubert schreef naast liederen ook werken voor de piano. Dit stuk voor 4 handen / twee spelers, schreef hij toen hij in de zomer van 1824 in Hongarije verbleef om daar pianoles te geven aan de dochter van de graaf von Esterhazy: Caroline von Esterhazy. De 27-jarige Schubert was mateloos verliefd op Caroline, maar ze was gezien haar stand en de zijne volledig buiten bereik. Hij schreef deze muziek om met haar op de piano te oefenen. Het is niet gek om er een muzikale romance in te zien en te voelen: de spanning, de voorzichtige toenadering, elkaar kwijt geraken, elkaar terug vinden.

De Winterreise

<https://www.youtube.com/watch?v=pb9kcWjdPu4&index=9&list=PLWe7qI3fRA0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P>

Op het einde van zijn leven schreef Schubert drie cycli. Daarin zijn meerdere liederen opgenomen die rond hetzelfde thema of verhaal draaien. De meest bekende cyclus is 'die winterreise' of de 'winterreis'. Het is één lange wandeling doorheen een winterlandschap. De rivieren, het ijs, ... het staat allemaal symbool voor het smachten van de hoofdpersoon naar de geliefde die hij verloren is.

Schubert was nooit in een vaste relatie met een meisje. Het is niet moeilijk om ook hierin het verhaal van Schubert zelf te herkennen.

Als u met de kinderen graag de muziek die gebruikt werd in de voorstelling herbeluisterd, dan kan dat met deze playlist op youtube:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLWe7qI3fRA0QEzVE7auG9XyyvaJW0G4P>

Een selectie van nog meer prachtige Schubertliederen vindt u hier:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLWe7qI3fRA015PF1GI7Bi8Z4WbDlx8J3&disable_polymer=true

Schubert in Wenen

Schubert sleet het grootste deel van zijn leven in Wenen. Enerzijds had hij het geld niet om veel te reizen, anderzijds reikte zijn bekendheid in de tijd niet echt buiten de stadsgrenzen.

Wenen was in die dagen wel een bijzonder muzikale stad. Ook Beethoven, Saliëri en Mozart liepen er rond en later nog Strauss en Brahms. Dat had veel te maken met het feit dat kinderen vanaf 4 jaar intensief muziekonderwijs genoten en dat er ook thuis veel en vaak muziek werd gespeeld. Er waren speciale beurzen en bijhorende scholen voor getalenteerde muzikanten. Er waren dus veel kansen voor talenten om te ontluiken.

U kan de levenswandel van Schubert in Wenen volgen op deze kaart:

https://www.google.be/maps/@48.1402773,16.8691551,8z/data=!3m1!4b1!4m2!6m1!1s1nwZIYMIYJVS-qGvQqfQhr4rBE_0

CREDITS

Spel & Zang: Pieter De Praetere

Piano: Elisabeth De Loore

Tekst & Regie: Koen Boesman

Figuren: Ananda Puyck

Lesmap: Koen Boesman

BIJLAGE 1

Auf dem Flusse

Aan de Beek

*Gij die zo rustig ruiste
gij heldre wilde stroom
hoe stil zijt gij geworden
ge zwijgt, ge zegt geen woord*

*Met harde ijs'ge korst
hebt gij u ingedekt
Ge ligt koud en onbeweeglijk
in 't zandbed uitgestrekt.*

*In uwen ijskorst krijt ik
met enen spitsen steen
De naam van mijn schoon lieveke
Het uur, de dag erbij.*

*De dag dat gij t'rug zwaaide,
de dag dat ik weer weg ging;
dat kerf ik bij uw naam en
ook een gebroken ring.*

*Mijn hart, in deze beek.
Herkent gij nu uw beeld?
Daar onder die laag ijs
Zo klopt, zo zwelt, zo sterft.*

Herkent ge nu uw beeld?

*Daar onder die laag ijs.
Zo klopt, zo zwelt, zo sterft!
Zo klopt, zo zwelt, zo sterft!*

Gretchen am Spinnrade.

Aus Goethe's „Faust“.

Für eine Singstimme mit Begleitung des Pianoforte

Schubert's Werke.

componirt von

№ 31.

FRANZ SCHUBERT.

Op. 2.

Moritz Reichsgrafen von Fries gewidmet.

19. October 1814.

^{*)}Nicht zu geschwind. *♩. = 72.*

Singstimme. *sempre legato* Mei.ne Ruh' ist hin, mein

Pianoforte. *pp sempre staccato*

Herz ist schwer, ich fin - de, ich fin - de sie

cresc.

nim - mer und nim - mer - mehr!

decresc.

Wo ich ihu nicht hab; ist mir das

pp

^{*)} ursprünglich „Etwas schnell“